

Liliana Mierzwińska¹, Agnieszka Kędra², Natalia Szalajda²

SYTUACJA LUDZI MŁODYCH NA RYNKU PRACY W POWIECIE KROŚNIENSKIM W LATACH 2012-2014

Streszczenie: Bezrobocie w Polsce cechuje się dużym udziałem młodzieży wśród ogółu bezrobotnych. Zatrudnienie młodych, wkraczających dopiero w życie zawodowe ludzi stanowi jeden z najpoważniejszych problemów, jakiemu powinna stawić czoła polityka społeczna i gospodarcza kraju, ponieważ brak możliwości realizacji swoich planów życiowych wobec uboższego rynku pracy staje się głównym zagrożeniem startu młodzieży, również na lokalnym rynku pracy.

Słowa kluczowe: osoba bezrobotna, rynek pracy, zatrudnienie młodych.

Wstęp

W porównaniu z innymi grupami wiekowymi młodzież w Polsce znajduje się w wyjątkowo trudnej sytuacji na rynku pracy. Pojęciem osoby młodej można określić młodzież w wieku 15-29 lat, która spełnia łącznie trzy warunki, czyli nie pracuje (jest bezrobotna lub bierna zawodowo), nie kształci się, czyli nie uczestniczy w kształceniu formalnym w trybie stacjonarnym, ani nie szkoli się co oznacza, że nie uczestniczy w pozaszkolnych zajęciach mających na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy. W końcu lipca 2014 roku spośród 1 878,5 tys. osób zarejestrowanych w urzędach pracy, co szósty zarejestrowany

¹ dr Liliana Mierzwińska, Zakład Zarządzania, Instytut Politechniczny, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Pigonia w Krośnie.

² Agnieszka Kędra, Natalia Szalajda, Koło Naukowe Organizacji i Zarządzania, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Pigonia w Krośnie.

bezrobotny to osoba młoda, natomiast aż 306 tys. osób to grupa osób do 25 roku życia³. Bezrobocie w Polsce charakteryzuje się dużym udziałem młodzieży, w tym absolwentów szkół wyższych. Zatrudnienie osób młodych, które wkraczają dopiero w życie zawodowe stanowi duże wyzwanie dla polityki społecznej i gospodarczej kraju. Brak możliwości realizacji swoich planów zawodowych/życiowych wobec niesamowicie ubogiego rynku pracy staje się głównym zagrożeniem dobrego startu dla młodzieży i rodzi negatywne skutki społeczne. Młodzież jest to grupa społeczna charakteryzująca się bardzo niską aktywnością zawodową i niskim wskaźnikiem zatrudnienia⁴. Aktualnie pracuje tylko co czwarta osoba w wieku 15-24 lat. Młodzież w porównaniu z innymi grupami społecznymi jest też najbardziej narażona na bezrobocie. Zjawiska związane z globalnym kryzysem w sposób oczywisty odbiły się na rynkach pracy i ukazały z dodatkową siłą problemy, z jakimi mierzą się osoby młode, które dopiero kreują swoją ścieżkę kariery zawodowej. Dlatego coraz ważniejsze staje się rozsądne planowanie kierunku kariery zawodowej oraz promowanie działań wspierających zatrudnienie młodych⁵. Młodzi ludzie, jak i w okresie kryzysu tak i teraz, są bardziej niż inne grupy narażone na bezrobocie. Unijna, a także średnia polska stopa bezrobocia dla grupy wiekowej 15-24 lat jest dwukrotnie wyższa od wskaźników dla całej populacji Europy⁶. Zasadnicze znaczenie dla jakości pracy, jak i możliwości dalszego rozwoju oraz wynikającej z tego satysfakcji ma wykształcenie. Pomimo tego, że stale wzrasta liczba osób z wyższym wykształceniem, które coraz częściej są zagrożone bezrobociem, wciąż osoby z wykształceniem średnim i poniżej średniego (również zawodowym) stanowią większość grupy osób bezrobotnych.

Przy wyborze ścieżki edukacyjnej ważne jest rozważenie kilku niezwykle ważnych aspektów: poziomu edukacyjnego uczelni jak i perspektyw stwarzanych przez dany kierunek (na rynku pracy istnieją oczywiste różnice w popycie na absolwentów poszczególnych kierunków). Ponadto należy zwracać uwagę na możli-

³ <http://praca.interia.pl/news-sytuacja-ludzi-mlodych-na-ryнку-pracy,nId,1501438> [dostęp: 06.09.2015].

⁴ *Diagnoza Sytuacji społeczno – gospodarczej Województwa Podkarpackiego*, Regionalne Obserwatorium Terytorialne Departament Strategii i Planowania Przestrzennego Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2013, s. 99 – 103.

⁵ *Stres, bezrobocie, rozwód. Poradnik bibliograficzny*, pod red. Elżbiety Barbary Zybert, Wydawnictwo SBP, Warszawa 1999, s. 76–78.

⁶ <http://rynekpracy.org/x/661600> [dostęp:06.09.2015].

wości rozwoju i przebranżowienia – rynek coraz szybciej ulega przekształceniom, dlatego też nasz zawód za 20 lat może być znacznie mniej pożądanym. Mówiąc o związkach wykształcenia z rodzajem i jakością podjętej pracy pojawia się kwestia dostosowania programów nauczania do potrzeb rynku pracy jak i pożądanego bardzo doświadczenia zdobytego w wyuczonym zawodzie w trakcie praktyk zawodowych, bądź też innych szkoleń organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy. Pracodawcy szczególnie podkreślają, że wysoka jakość wykształcenia (w tym przede wszystkim wykształcenia technicznego i zawodowego) jest niezbędna, aby poprawiać wskaźniki zatrudnienia wśród młodych ludzi. Również w powiecie krośnieńskim zaczyna brakować wysoko wykwalifikowanych specjalistów, przy jednoczesnym dość wysokim udziale osób z wykształceniem zawodowym w ogóle bezrobotnych. Jest to o tyle istotne, że sektor małych i średnich przedsiębiorstw potrzebuje wykwalifikowanych pracowników. Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie oferuje liczne formy wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw jak i dla osób dopiero wkraczających na ścieżkę kariery zawodowej. Warto przy tym zwrócić uwagę, że praca społeczna, wolontariat w organizacjach i zainteresowanie lokalnymi problemami to z jednej strony możliwość zdobycia kompetencji ułatwiających start zawodowy. Sytuacja młodych ludzi na rynku pracy jest również pod baczna obserwacją rządów i instytucji międzynarodowych⁷.

Celem artykułu jest określenie aktualnej sytuacji ludzi młodych na rynku pracy w powiecie krośnieńskim w latach 2012 – 2014. Zastosowano następujące metody badawcze: analiza raportów i danych statystycznych GUS oraz sprawozdawczości rynku pracy. Dokonano również przeglądu piśmiennictwa naukowego dotyczącego badanego obszaru. Otrzymane wyniki pozwoliły na określenie poziomu bezrobocia wśród ludzi młodych oraz skali zastosowania instrumentarium dedykowanego tej grupie jakim dysponują powiatowe urzędy pracy.

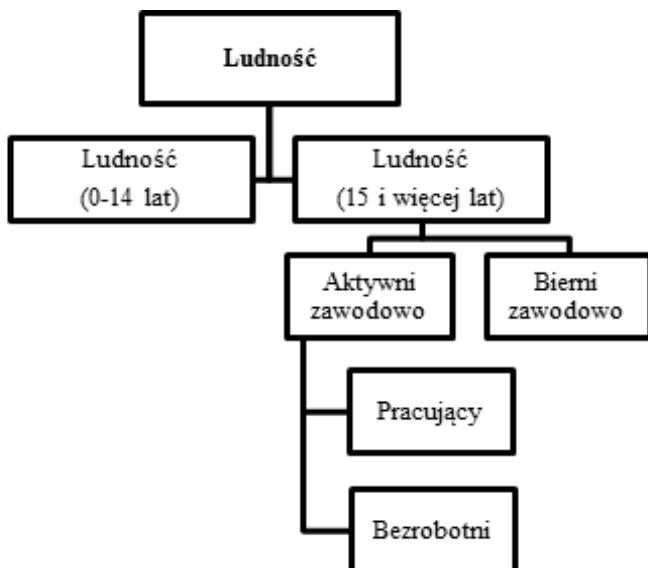
Prawa i obowiązki bezrobotnego i poszukujących pracy

Bezrobocie jest problemem, który od wielu lat mobilizuje instytucje rynku pracy do działania. Jednym z warunków pozwalających na skuteczne działanie w tym kierunku jest zdefiniowanie danego rynku pracy, oraz potrzeba odpowiedniego zróżnicowania i dopasowanie pomocy do indywidualnych potrzeb konkretnej osoby.

⁷ E. Kwiatkowski, *Podstawy ekonomii*, red. nauk. R. Milewski, Wyd. 3 zm., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 390–408.

W literaturze dotyczącej rynku pracy dominuje podział ludności na dwie grupy: biernych zawodowo i aktywnych zawodowo, z czego aktywnych zawodowo dzieli się na pracujących oraz bezrobotnych (Rys. 1). Podział ten występuje również w publikacjach Głównego Urzędu Statystycznego jako podstawowe rozróżnienie tych grup społecznych.

Rysunek 1. Ludność na rynku pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie B. Czarny, *Podstawy ekonomii*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011, s.433.

Bierni zawodowo to ludzie, którzy nie klasyfikują się do grupy pracujących i bezrobotnych. Oznacza to formalnie, że osoby te nie pracowały, nie miały pracy oraz jej nie poszukiwały, lub nie były zdolne do pracy. Osoby bierne zawodowo posiadają własne pozazarobkowe środki do życia lub są na utrzymaniu innych osób. Należą do nich między innymi emeryci, renciści i osoby uczące się w systemie oświaty⁸.

Osoby pracujące są określane przez Międzynarodową Organizację Pracy jako obywatele, którzy ukończyli 15 rok życia i w analizowanym okresie czasu wykony-

⁸ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, *Polska 2010 Raport o rynku pracy oraz zabezpieczeniu społecznym*, Warszawa 2010, s. 14.

wali pracę co najmniej przez 1 godzinę tygodniowo, osiągając z tego tytułu przychód, przy czym nie jest wymagane aby praca miała formalny status zatrudnienia⁹.

Główny Urząd Statystyczny prowadzi cyklicznie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), które mają za zadanie udzielenie informacji na temat sytuacji zawodowej osób poddanych analizie. Analiza ta ma charakter badania ankietowego, a ankietowani są dobierani w sposób losowy. Podczas badania zbierane są ogólne informacje o gospodarstwach domowych oraz o domownikach tego gospodarstwa, którzy ukończyli co najmniej 15 rok życia¹⁰. Główny Urząd Statystyczny w badaniu BAEL określił własną definicję osoby pracującej, która jest bardziej szczegółowa od tej, którą podaje Międzynarodowa Organizacja Pracy. Obejmuje ona osoby w wieku 15 lat i więcej zamieszkałe oraz będące w kraju, jak również te, które nie wyjechały na dłużej niż 3 miesiące. Określa się je jako pracujące, które w badanym czasie przez minimum godzinę dziennie wykonywały pracę (prowadziły własny biznes, były zatrudnione na podstawie umowy o pracę lub uczyły się zawodu) i pobierały wynagrodzenie. Za osobę pracującą uważa się też tego, który pomagał nieodpłatnie w rodzinnej działalności gospodarczej, jak również chwilowo nie wykonywał pracy np. z powodu urlopu, choroby czy też strajku¹¹.

Według Europejskiego Urzędu Statystycznego (Eurostat), który bazuje na danych Międzynarodowej Organizacji Pracy, za bezrobotną przyjmuje się osobę niezatrudnioną w wieku 15–74, która: nie posiada pracy, jest gotowa do podjęcia zatrudnienia przez kolejne 2 tygodnie, oraz przez ubiegłe 4 tygodnie starała się podjąć pracę¹².

Inną definicję osoby bezrobotnej przyjmuje Główny Urząd Statystyczny, który takim mianem określa „osoby w wieku od 15–74 lata, które spełniają jednocześnie 3 warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- aktywnie poszukiwały pracy,
- były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym.

⁹ Rynek pracy org, *Pracujący* <http://rynekpracy.org/x/311954> [dostęp:02.02.2016].

¹⁰ K. Saczuk, *Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności w Polsce w latach 1995 – 2010. Korygowane dane*, Materiały i Studia nr 301, Instytut Ekonomiczny NBP, Warszawa 2014, s. 5–6.

¹¹ B. Czarny, *op. cit.*, s. 431.

¹² Rynek pracy org, *Bezrobotny* <http://rynekpracy.org/x/307978> [dostęp:19.12.2015].

(...) do bezrobotnych należą również osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć¹³.

Powiatowe Urzędy Pracy działają na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W świetle powyższej ustawy za bezrobotnego uważa się osobę, która ukończyła 18 rok życia i nie posiada prawa do renty bądź emerytury. Kolejnymi kryteriami wyróżniającymi osoby bezrobotne są:

- brak podjęcia pracy zarobkowej,
- zdolność i chęć do podjęcia zatrudnienia,
- brak korzystania z nauki szkolnej (z wyjątkiem osób które kształcą się w szkołach dla dorosłych lub studentów studiów niestacjonarnych)¹⁴.

Powiatowe Urzędy Pracy wyróżniły także grupę, którą określa się jako poszukujących pracy. Zaliczają się do nich osoby, które nie są zatrudnione i poszukują pracy (między innymi ci, którzy mają prawo do pobierania renty bądź emerytury), oraz posiadające ją, lecz pragnące zmienić pracę (np. na wyższe stanowisko). do tej grupy zalicza się również osoby, które poszukują dodatkowego zatrudnienia¹⁵.

Aktualna sytuacja na rynku pracy jest niezadowolająca i wiele osób ma znaczne problemy ze znalezieniem zatrudnienia. Jeżeli bezrobocie jest na wysokim poziomie, to powoduje ono marnotrawstwo zasobów ludzkich, a tym samym spadek dochodów w gospodarstwach domowych, których członkiem jest osoba bez pracy.

Zjawisko bezrobocia opisuje stopa bezrobocia¹⁶. Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego stopa bezrobocia w Polsce kształtowała się w następujący sposób: w 2012 roku była na poziomie 13,4%, w 2013 roku osiągnęła tę samą wielkość, natomiast w 2014 roku wyniosła 11,4%. Porównując te dane do woje-

¹³ P. Janukowicz, *Bezrobocie rejestrowane a bezrobocie według BAEL*, „Polityka Społeczna” 2010, nr 1/2010, s. 18.

¹⁴ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. 2004, nr 99, poz. 1001, art. 2 ust. 1 pkt 2).

¹⁵ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. 2004, nr 99, poz. 1001, art. 2 ust. 1 pkt 22).

¹⁶ Stosunek liczby osób bezrobotnych do aktywnych zawodowo.

wództwa podkarpackiego stopa bezrobocia osiągała podane rozmiary: w 2012 roku wyniosła 16,4%, w 2013 była równa 16,3%, a w 2014 roku stanowiła 14,6%¹⁷. Zarówno w Polsce, jak i na terenie województwa podkarpackiego można zauważyć nieznaczny spadek stopy bezrobocia, aczkolwiek na Podkarpaciu poziom bezrobocia jest dużo wyższy. w 2014 roku w porównaniu do roku 2013 i 2012 (gdzie stopa bezrobocia nie uległa zmianie) odnotowano spadek o 2% w kraju. na Podkarpaciu zmniejszenie w 2013 roku w porównaniu do 2012 stanowiło zaledwie 0,1%, jednak w 2014 roku, porównując do 2013 roku obniżka była już bardziej widoczna i wyniosła 1,7%.

Osoby bezrobotne mają prawo do korzystania z różnych form wsparcia ze strony rynku pracy, które będą szczegółowo omówione w dalszej części niniejszego rozdziału. Należą do nich:

- usługi rynku pracy (pośrednictwo pracy, usługi EURES, poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz organizacja szkoleń),
- instrumenty rynku pracy (zwrot kosztów przejazdu, zwrot kosztów zakwaterowania, dofinansowanie wyposażenia w miejscu pracy, refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7),
- otrzymanie finansowe zapomogi (zasiłki dla bezrobotnych, stypendium, dodatku aktywizacyjnego)¹⁸,
- Poszukujący pracy ma analogiczne prawa jak osoby bez pracy tj. mogą korzystać z usług rynku pracy i instrumentów rynku pracy, jednak bez otrzymania finansowego wsparcia¹⁹.
- Osoby bezrobotne posiadają również określone obowiązki. Czynnością do której są zobligowani to czynna współpraca z właściwym Powiatowym Urzędem Pracy. Ten szeroko rozumiany zakres czynności łączy się między innymi z:
 - rejestracją osoby bez pracy,

¹⁷ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, *Stopa bezrobocia rejestrowanego* <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [dostęp:24.02.2016].

¹⁸ Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie, *Prawa bezrobotnych*, http://www.pupkrosno.info/bezrobotni_poszukujacy_pracy/prawa_bezrobotnych.html [dostęp:06.01.2016].

¹⁹ Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie, *Prawa poszukujących pracy*, http://www.pupkrosno.info/bezrobotni_poszukujacy_pracy/prawa_poszukujacych_pracy.html [dostęp:06.01.2016].

- zgłoszeniem się w celu: podjęcia oferty pracy, formy aktywizacji lub innym wynikającej z ustawy (łączy się to również z potwierdzeniem gotowości do podjęcia pracy),
- pilnym (maksymalnie do 7 dni) zawiadomieniem o podjęciu pracy lub innej sytuacji powodującej utratę predyspozycji do statusu bezrobotnego,
- powiadomieniem o rozpoczęciu szkolenia, które jest organizowane przez inny podmiot niż Powiatowy Urząd Pracy,
- złożeniem na piśmie oświadczenia o uzyskaniu przychodów w ciągu 7 dni (pod groźbą odpowiedzialności karnej),
- poinformowaniem o niezdolności do pracy oraz o ustaniu tej niezdolności,
- zgłoszeniem o przeprowadzce w ciągu 7 dni do dotychczasowego Urzędu Pracy oraz rejestracją we właściwym Urzędzie Pracy dla nowego miejsca zamieszkania w ciągu 14 dni od zmiany zameldowania²⁰.

Obowiązki poszukującego pracy są w głównej mierze związane z jego aktywnością na rynku pracy. Jeśli osoba taka nie nawiązuje przynajmniej jednorazowego kontaktu z Powiatowym Urzędem Pracy w okresie 90 dni, aby potwierdzić swoje zainteresowanie, lub nie stawia się w ustalonym, dogodnym terminie bez uzasadnienia (w ciągu 7 dni) zostaje ona pozbawiona możliwości korzystania z pomocy na okres 120 dni. Ponadto, jeśli nie przedsięwzięła ona działań proponowanych przez Urząd Pracy (takich jak: szkolenia, studia dyplomowe lub przystąpienie do egzaminu dającego określone kompetencje) lub je przerwała zostaje pozbawiona statusu osoby poszukującej pracę na okres 120 dni²¹.

Formy aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy

Podmiotem polityki gospodarczej na rynku pracy jest państwo, które pełni trzy podstawowe role. Jedną z nich jest rola pracodawcy, który oferuje pracę w instytucjach publicznych będących jego własnością. Ponadto reguluje ono stosunki pomiędzy pracodawcą a pracownikiem, które dotyczą między innymi: warunków pracy, kwot i form wynagrodzeń czy też form zatrudnienia. Istotną rolę jest jego aktywność sprowadzająca się do polityki rynku pracy²². Polityką rynku pra-

²⁰ Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego, *Vademecum bezrobotnego*, Kraków 2012, s. 37.

²¹ *Op. cit.* s. 39 – 40.

²² E. Kryńska, E Kwiatkowski, *Polityka państwa wobec rynku pracy: Idee ekonomiczne i rzeczywistość*, „Polityka Społeczna” 2010, nr 5-6/2010, s. 3.

cy określa się działania, które mają na celu zwiększenie zatrudnienia, czyli uzyskanie stanu gospodarki, w którym jest jak największe wykorzystanie dostępnych zasobów pracy. Poprzez takie działanie następuje przyspieszenie wzrostu gospodarczego, gdyż powstaje równowaga w popycie i podaży na rynku pracy²³. Aby służby zatrudnienia mogły działać w skuteczny sposób konieczne jest, by były one wyposażone w efektywne narzędzia umożliwiające wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Powiatowy Urząd Pracy może realizować politykę pasywną i aktywną państwa w odniesieniu do rynku pracy, która jest określona w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy²⁴ z późn. zm. Aktywna polityka rynku pracy obejmuje różnego typu programy pomocowe, które pozwalają na uzyskanie i powiększanie kwalifikacji osób bezrobotnych (Tabela 1).

Tabela 1. Formy aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy

FORMY AKTYWIZACJI BEZROBOTNYCH I POSZUKUJĄCYCH PRACY	CHARAKTERYSTYKA
Pośrednictwo pracy krajowe	Ta forma obejmuje pomoc bezrobotnym i poszukującym pracy w doborze odpowiedniego zatrudnienia, podaniem do publicznej wiadomości ofert otwartych i zamkniętych (nie zawierających danych na temat pracodawcy), jak i organizację giełd pracy oraz wspieranie potencjalnego pracodawcy w wyborze kandydatów do pracy.
Pośrednictwo pracy z obszaru UE i EOG	Pośrednictwo pracy działające na obszarze międzynarodowym i transgranicznym pod nazwą EURES. Umożliwia ono podejmowanie pracy w krajach Unii Europejskiej oraz Europejskim Okręgu Gospodarczym poprzez przepływ informacji z partnerami EURES.
Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa	Poradnictwo i informacja zawodowa polega na pomocy w doborze zawodu i miejsca zatrudnienia, informowaniu o profesjach, szkoleniach, udzielaniu porad związanych z podjęciem lub zmianą zatrudnienia, kierowaniu na badania pod kątem możliwości zawodowych kandydata.

²³ S. Wap, *Aktywne polityki rynku pracy – dobry sposób na walkę z bezrobociem?*, Forum Obywatelskiego Rozwoju Analiza FOR nr 3/2013, Warszawa 2013, s. 3.

²⁴ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. 2004, nr 99, poz. 1001).

FORMY AKTYWIZACJI BEZROBOTNYCH I POSZUKUJĄCYCH PRACY	CHARAKTERYSTYKA
Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy	Pomoc ta jest realizowana w Klubach Pracy. do jego zadań należy organizacja zajęć aktywizacyjnych oraz szkoleń pozwalających na zapoznanie się z zadaniami <i>savoir-vivre</i> na rynku pracy.
Szkolenia i inne formy podnoszenia kwalifikacji	Szkolenia definiuje się jako zajęcia pozaszkolne mające na celu pozyskanie, udoskonalenie jak i uzupełnienie wiedzy i umiejętności zdobytych w toku nauczania niezbędnych do wykonywania danej pracy. do innych form podnoszenia kwalifikacji należy finansowanie kosztów studiów dyplomowych, egzaminów lub licencji.
Przygotowanie zawodowe dorosłych	Do przygotowania zawodowego dorosłych zalicza się naukę praktyczną zawodu (czas trwania wynosi od 12 – 18 miesięcy i kończy się egzaminem zawodowym lub czeladniczym) oraz przyuczanie do pracy (czas trwania wynosi od 3 – 6 miesięcy, a efekty są sprawdzane egzaminem).
Staże	Staż polega na nabyciu praktycznych umiejętności do wykonywania zawodu bezpośrednio w miejscu pracy. Odbywa się on bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą na podstawie umowy, której członkami są pracodawca i Urząd Pracy.
Prace interwencyjne	Prace interwencyjne polegają na zatrudnieniu osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, za pośrednictwem Urzędu Pracy, który zawiera umowę z pracodawcą i w ramach tego pracodawca ma zapewnione dofinansowanie do części kosztów płacy pracownika.
Roboty publiczne	Roboty publiczne oferują zatrudnienie w okresie krótszym niż 12 miesięcy i są związane z wykonywaniem pracy w takich organach jak gminy czy też w organizacjach trudniących się ochroną środowiska, kulturą fizyczną i turystyką, opieką zdrowotną itp.
Prace społecznie użyteczne	Prace społecznie użyteczne są przeznaczone dla osób bez pracy, którym nie przysługuje zasiłek. Praca ta zorganizowana jest przez gminę w miejscach zajmujących się wsparciem charytatywnym bądź pomocą na rzecz ludności lokalnej.
Praktyki absolwenckie	Praktyka absolwencka jest organizowana, by umożliwić absolwentom uzyskanie umiejętności praktycznych i doświadczenia. Ta forma jest kierowana do osób, które są przed 30. rokiem życia, a ukończyły przynajmniej szkołę gimnazjalną.
Usługi dla niepełnosprawnych poszukujących pracy	Usługą kierowaną dla osób niepełnosprawnych jest możliwość pozyskania środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) na otwarcie własnego biznesu lub na złożenie wkładu do spółdzielni socjalnej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie, *Formy aktywizacji bezrobotnych i poszukujących pracy*, http://www.pupkrosno.info/bezrobotni_poszukujacy_pracy/formy_aktywizacji_bezrobotnych_poszukujacych_pracy.html [dostęp: 03.02.2016].

Na szczególną uwagę zasługują szkolenia, które mogą być zawierane od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2017 r. na podstawie trójstronnej umowy szkoleniowej. Ta forma pomocy funkcjonuje już od 2008 r., ale warunki skorzystania z nich w opinii pracodawców nie były do tej pory atrakcyjne. Potencjalny pracodawca miał stworzyć miejsce pracy za kwotę 150% przeciętnego wynagrodzenia brutto i utrzymać na podstawie umowy o pracę zatrudnienie osoby bezrobotnej przez co najmniej rok²⁵. po nowelizacji przepisu trójstronne umowy szkoleniowe są zawierane przez: pracodawcę, starostę reprezentującego Powiatowy Urząd Pracy oraz placówkę szkoleniową. do umowy dołączona jest również deklaracja wypełniona przez pracodawcę zobowiązująca go do zatrudnienia bezrobotnego w czasie trwania szkolenia lub po jego zakończeniu na okres minimum 6 miesięcy. w ramach tego porozumienia Powiatowy Urząd Pracy zwraca część kosztów wynagrodzenia, nagród oraz składek na ubezpieczenie społeczne. Pracodawca musi spełnić jednak określony wymóg: w czasie ostatnich 6 miesięcy w jego firmie nie mogło dojść do redukcji zatrudnienia z przyczyn dotyczących się zakładu pracy. Podana forma pomocy skierowana jest do tzw. młodzieży NEET²⁶.

Sytuacja młodzieży NEET (ang. *not in employment, education or training*) jest istotnym problemem współczesnego społeczeństwa. Są to młodzi ludzie w wieku 15 – 29, którzy z różnych powodów równocześnie nie uczą się, nie pracują ani nie szkolą się. Funkcjonowanie na rynku pracy tych grup osób jest bardzo niepokojącym zjawiskiem z uwagi na fakt, że nie są oni zaangażowani do żadnej z dwóch fundamentalnych dziedzin życia: tj. edukacji i pracy. Powodem przynależności do tej grupy może być zarówno fakt, iż pomimo starań pretendenci do pracy nie zdobywają zatrudnienia, ale również ich wolna wola, aby nie pracować i nie kształcić się²⁷.

Charakterystyka lokalnego rynku pracy

Na koniec 2014 roku liczba ludności na terenie powiatu krośnieńskiego wyniosła 112 064 osoby, z czego kobiety stanowiły 51% zaludnienia. Porównując te

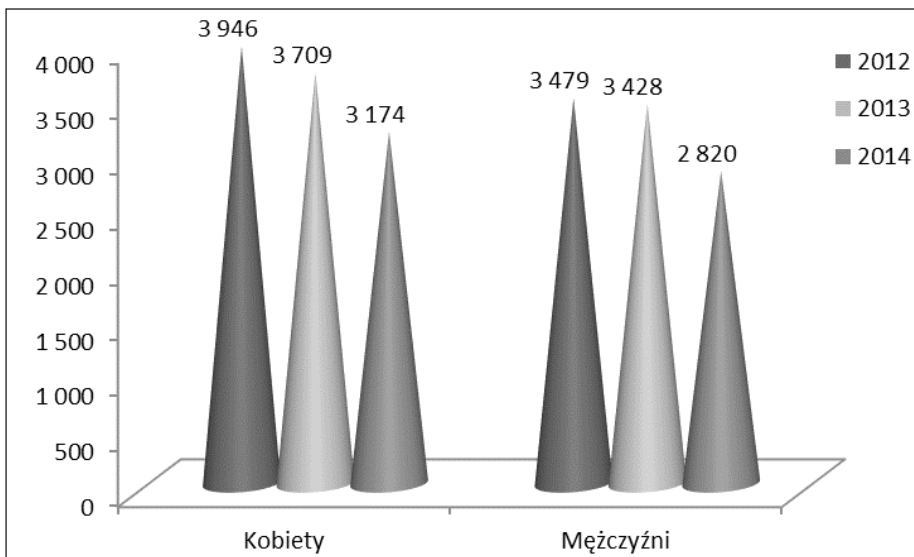
²⁵ Rynek Pracy.org *Odmrożone po 8 latach* <http://rynekpracy.org/wiadomosc/1653876.html> [dostęp:08.01.2016].

²⁶ Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie, *Formy wsparcia zatrudnienia oferowane przez Powiatowe Urzędy Pracy*, Krosno 2015, s. 14-15.

²⁷ B. Serafin-Juszczak, *NEET – nowa kategoria młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym*, „Acta Universitatis Lodzianensis” 2014, Folia Sociologica nr 49/2014, s. 45-46.

dane do roku poprzedniego, w którym zaludnienie było mniejsze o 181²⁸, można zauważyć znaczny wzrost. Fakt ten jest spowodowany przyrostem naturalnym, który w 2014 roku uplasował się na poziomie 1,0‰. Głównym powodem tego zjawiska nie jest jednak większą liczbą urodzeń żywych na 1000 ludności, które w 2014 roku wyniosło 9,7 ‰, lecz mniejsza liczba zgonów na 1000 ludności równa 8,63‰²⁹.

Wykres 1. Bezrobotni w powiecie krośnieńskim (w tys.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

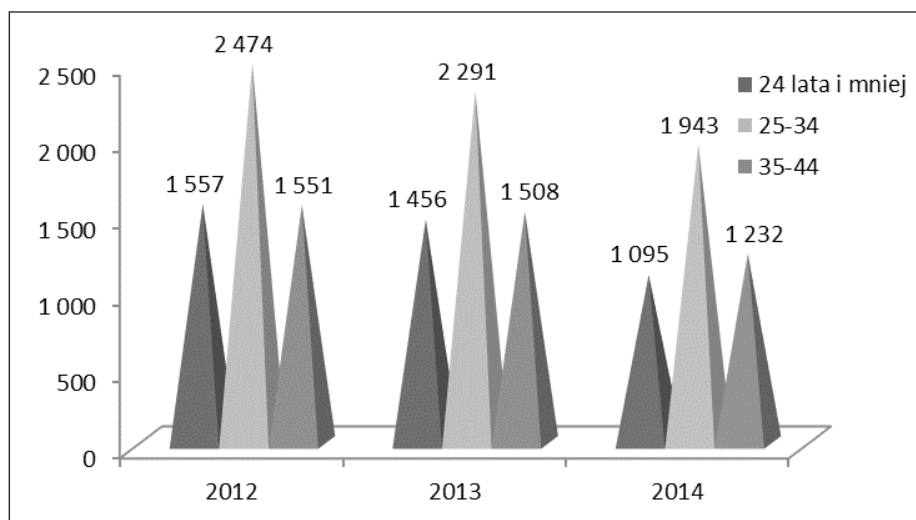
Analizując ogólną sytuację bezrobotnych na rynku krośnieńskim można zauważyć, że jest wśród nich więcej kobiet niż mężczyzn, ale optymistycznym zjawiskiem jest to, że bezrobocie ma tendencję spadkową (wykres 1). Wśród kobiet odnotowano obniżkę na poziomie około 6% w 2013 roku w porównaniu do poprzedniego roku, natomiast w 2014 roku około 14% w zestawieniu do ubiegłego. Sytuacja męskiej populacji bezrobotnych wygląda nieco inaczej, gdyż w 2013 roku spadek wynosił zaledwie około 1% w porównaniu do poprzedniego roku, lecz w 2014 roku odnotowano znaczny spadek o około 18% przy porównaniu do 2013

²⁸ <http://stat.gov.pl> [dostęp:04.09.2015].

²⁹ <http://stat.gov.pl> [dostęp:04.09.2015].

roku. Jest to bardzo pozytywne zjawisko przedstawiające wynik pomocy ze strony państwa dla osób bezrobotnych.

Wykres 2. Bezrobocie wśród młodych (w tys.)

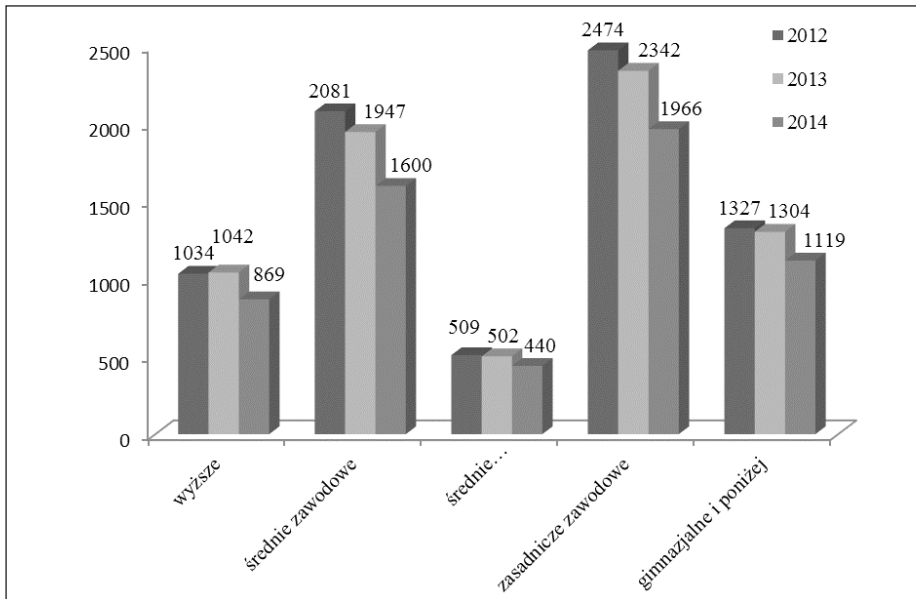

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Podobny trend można zaobserwować analizując ilość bezrobotnych w przedstawionych na wykresie kategoriach wiekowych (wykres 2). Niestety osoby młode stanowią w dalszym ciągu największy odsetek spośród osób niezatrudnionych. W 2014 roku liczba osób bezrobotnych do 34 roku życia wynosi 3 038, co stanowi 51% ogółu bezrobotnych w danym roku. Dane te są bardzo niepokojące, gdyż osoby w tej kategorii wiekowej posiadają pojętny umysł, który umożliwia wchłanianie nowej wiedzy zarówno praktycznej jak i teoretycznej.

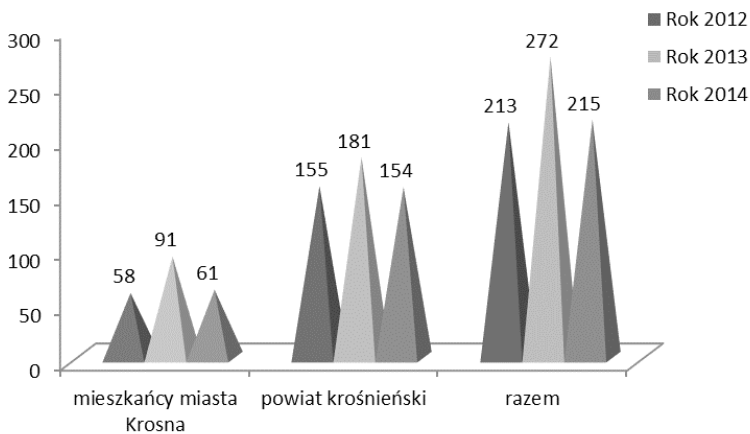
Zbadano również poziom wykształcenia wśród bezrobotnych (wykres 3). W 2014 roku 51% zarejestrowanych bezrobotnych posiadało wykształcenie zawodowe bądź niższe. Co trzecia osoba z powiatu krośnieńskiego posiadała wykształcenie zawodowe. Jedynie 14,5% bezrobotnych ukończyło szkołę wyższą. Wysoki poziom bezrobocia wśród osób o niskim wykształceniu może być spowodowany brakiem odpowiedniej wiedzy i umiejętności wśród danej grupy. Możliwą przyczyną takiej sytuacji może być również fakt, iż spadł popyt na pracownika fizycznego, który nie był zobowiązany posiadać techniczną wiedzę. Został on bowiem zastąpiony przez nowoczesną technologię.

Wykres 3. Bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia na terenie powiatu krośnieńskiego (w szt.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

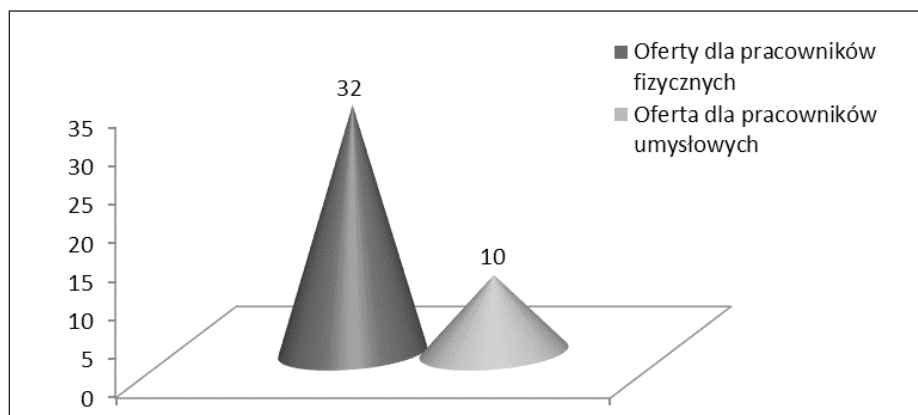
Wykres 4. Klasyfikacja bezrobotnych do 27 roku życia po szkole wyższej (w tys.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie

Jeżeli chodzi o młodych z wyższym wykształceniem, czyli absolwentów szkół wyższych to najtrudniejsza sytuacja miała miejsce w 2013 roku, jednak uległa poprawie w 2014 roku o około 21% w stosunku do roku ubiegłego (wykres 4). Wydaje się, że jest to spowodowane realizacją dwóch projektów przez Powiatowy Urząd Pracy: Projektu „Więcej szans na ziemi krośnieńskiej”, gdzie objęto projektem 444 osoby w wieku poniżej 25 roku życia oraz Program „Wsparcie osób bezrobotnych do 30 roku życia”, w którym uczestniczyło 65 osób.

Wykres 5. Oferty pracy od 1 – 30 kwietnia 2015 r. (w szt.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie.

Dokonano również analizy bieżących ofert pracy z Powiatowego Urzędu Pracy (wykres 5) gdzie było tylko 10 ofert dla pracowników umysłowych, w tym 7 ofert dla pracowników z wykształceniem wyższym. Jak w świetle powyższego tłumaczyć spadek liczby osób bezrobotnych wśród absolwentów szkół wyższych. Wydaje się, że jest to spowodowane faktem, że wiele przedsiębiorstw poszukuje swoich pracowników bez udziału Urzędu Pracy używając portali takich jak: praca.pl, w którym przykładowo w dniu 08.05.2015 roku odnotowano 8 ofert pracy na terenie miasta Krosna.

Formy wsparcia realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy

Sprawą pierwszoplanową dla polityki rynku pracy jest rozwój przedsiębiorczości wśród pracowników oraz pracodawców obecnych jak i potencjalnych. Dla realizacji tych celów Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie używa licznych formy wspar-

cia. Jednak najwięcej uwagi poświęca się osobom bezrobotnym i poszukującym pracy, które mogą skorzystać z pomocy wchodzącej w skład polityki aktywnej³⁰ zwalczającej bezrobocie, takiej jak:

- pośrednictwo pracy krajowe
- pośrednictwo pracy z obszaru UE i EOG
- poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa
- pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy
- szkolenia i inne formy podnoszenia kwalifikacji
- przygotowanie zawodowe dorosłych
- staże
- prace interwencyjne
- roboty publiczne
- prace społecznie użyteczne
- praktyki absolwenckie
- usługi dla niepełnosprawnych poszukujących pracy

Jak i również pasywnej polityki państwa³¹, która oferuje:

- zasiłek dla bezrobotnych
- ubezpieczenie zdrowotne
- dodatek aktywizacyjny
- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej
- refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7 lub osobą zależną
- zwrot kosztów przejazdu
- zwrot kosztów zakwaterowania
- stypendium z tytułu podjęcia nauki
- stypendium z tytułu dofinansowania do studiów podyplomowych
- pożyczka szkoleniowa
- świadczenia przysługujące rolnikom zwalnianym z pracy
- inne finansowe formy wsparcia
- bon stażowy

³⁰ http://www.pupkrosno.info/bezrobotni_poszukujacy_pracy/formy_aktywizacji_bezrobotnych_poszukujacych_pracy.html [dostęp:05.09.2015].

³¹ http://www.pupkrosno.info/bezrobotni_poszukujacy_pracy/finansowe_formy_wsparcia_bezrobotny_poszukujacy_pracy.html [dostęp:05.09.2015].

- bon szkoleniowy
- bon na zasiedlenie
- bon zatrudnieniowy
- dofinansowanie do kredytu

Większość z podanych form wsparcia jest skierowanych do ogółu bezrobotnych. Osoby młode korzystają najczęściej ze staży pracy, szkoleń, refundacji kosztów utworzenia nowych miejsc pracy, dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Najmniejsza grupa skorzystała z refundacji składek ZUS, bonów na zasiedlenie, bonów na zatrudnienie oraz bonów stażowych (tabela 2). Zapewne jest to spowodowane późnym wprowadzeniem tych form pomocy dla klientów urzędów pracy.

Tabela 2. Formy wsparcia ze środków Funduszu Pracy

Rok	2012	2013	2014
dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej	138	211	119
refundacja kosztów utworzenia dodatkowych miejsc pracy	189	164	145
refundacja składek ZUS	3	2	1
bony stażowe	-	-	9
bony zatrudnieniowe	-	-	2
bony na zasiedlenie	-	-	2
szkolenia	544	557	200
staże	495	508	309

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie.

Na szczególną uwagę wśród instrumentów wspomagania rynku pracy zasługuje bon na zasiedlenie³². Ta forma wspomagania powstała w 2014 roku. Osoba bezrobotna do 30 roku życia może się ubiegać o bon na zasiedlenie spełniając kilka warunków takich jak:

³² Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Rynku Pracy, *Informator 2014 Pomoc dla pracodawców i ich pracowników oferowana przez Urzędy Pracy i/lub finansowana z Funduszu Pracy*, Warszawa 2014, s. 61.

- podjęcie pracy poza miejscem zamieszkania (może to być zatrudnienie jak i samozatrudnienie) przy płacy wynoszącej co najmniej 100 % minimalnego wynagrodzenia oraz pełnym ubezpieczeniem,
- odległość pomiędzy pobytem a miejscem pracy powinna wynosić minimum 80 km lub dzienny przejazd trwa przynajmniej 3 godziny,
- praca potrwała co najmniej pół roku.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie kwota bonu na zasiedlenie w 2015 roku wynosi 7 000 zł.

Oprócz polityki aktywnej i pasywnej państwa w powiecie krośnieńskim są prowadzone liczne projekty i programy realizowane w ramach środków unijnych. Najdłużej realizowany jest projekt „Więcej szans na Ziemi Krośnieńskiej”, którego pierwszy cykl powstał w 2008 roku, jednak w 2014 roku była ostatnia edycja tego projektu. W 2014 roku wsparciem objęto 874 osoby wśród których 300 wzięło udział w stażach³³. Podany plan działania lokalnego urzędu pracy pochłoniął środki w wysokości niemalże 3 milionów złotych (tabela 3).

Tabela 3. Środki finansowe pozyskiwane przez Powiatowy Urząd Pracy na aktywizację osób bezrobotnych

	Projekt „Więcej szans na Ziemi Krośnieńskiej”	Projekt „Aktywni na rynku pracy”	Program „Wsparcie osób bezrobotnych do 30 roku życia”	Program „Wsparcie bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, określonej w art. 49”
2012	2901900	0	0	0
2013	5705900	747396	0	0
2014	5985100	1214697	874158	24700

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy.

Dla osób młodych najbardziej korzystny jest ówczesnie działający projekt „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim” oraz program „Kuźnia przedsiębiorczości”. Obydwa wymienione działania po-

³³ http://www.pupkrosno.info/urzed_pracy/Wiecej_szans_na_Ziemi_Krosnienskiej.html [dostęp:16.09.2015].

wiatowego urzędu pracy są skierowane do młodzieży krośnieńskiej. Kryterium projektu „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim”³⁴ jest posiadanie cech młodzieży NEET. Poprzez udział w projekcie mogą oni liczyć na formy wsparcia takie jak: staż, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, prace interwencyjne, szkolenia oraz bon na zasiedlenie. Łączna kwota projektu w 2015 roku prognozowana jest na kwotę około 5,1 miliona złotych. Natomiast program „Kuznia przedsiębiorczości”³⁵, którego celem głównym jest rozwój przedsiębiorczości wśród młodych do 30 roku życia, polega na pomocy w pozyskaniu lokalu na prowadzenie działalności gospodarczej za symboliczną opłatą (1 zł za m²) przez pierwszy rok kierowania własnym biznesem.

Podsumowanie

Podsumowując, można stwierdzić że sytuacja ludzi młodych jest zróżnicowana i zależna nie tylko od ilości ofert zatrudnienia, ale także od chęci do działania i wewnętrznej motywacji³⁶. Pomimo wzrastającego poziomu bezrobotnych z wykształceniem wyższym zauważa się rosnący wachlarz możliwości, który oferuje Powiatowy Urząd Pracy. Osoby młode narażone są głównie na dyskryminację z powodu braku doświadczenia. Istnieje jednak wiele możliwości, aby takie doświadczenie uzyskać. Powiatowy Urząd Pracy oferuje młodym osobom liczne staże zawodowe, jak i praktyki doszkalające. Zarobki z takich staży lub praktyk może nie są za wielkie jednak warto poświęcić pół roku na doszkolenie zawodowe i w przyszłości uzyskać zawód i zarobki, które będą satysfakcjonujące³⁷. Na lata 2014-2020 przewidziane są programy wsparcia takie jak: PO WER oraz Kuznia Przedsiębiorczości. Wymienione powyżej projekty aktywują do działania ludność powiatu krośnieńskiego, która nie ma pracy, lub też prowadzi działalność gospodarczą.

Bezrobocie w powiecie krośnieńskim zależne jest od wielu czynników, a przede wszystkim od sytuacji gospodarczo-społecznej kraju i aktywności lo-

³⁴ http://www.pupkrosno.info/urzed_pracy/Aktywizacja_osob_mlodych_pozostajacych_bez_pracy_w_powiecie_krosnienskim.html [dostęp:16.09.2015].

³⁵ http://www.pupkrosno.info/urzed_pracy/kuznia_przedsiębiorczosci.html [dostęp: 16.09.2015].

³⁶ *Polityka społeczna wobec przemian demograficznych*, pod red. Andrzej Rączaczek, Wiesław Koczur, Uniwersytet Warmińsko – Mazurski w Olsztynie, Katowice 2014, s. 192–201.

³⁷ *Raport 2014 Młodzi na rynku pracy pod lupą*, Europejski Program Modernizacji Polskich Firm, EFL, Wrocław 2014, s. 18-22.

kalnych służb zatrudnienia. Sytuacja ludzi na rynku pracy radykalnie się zmienia. Pojawia się coraz więcej programów oraz projektów wspomagających udział w szkoleniach zawodowych oraz zakładanie własnej działalności gospodarczej. Dzięki powyższym wymienionym działaniom Powiatowego Urzędu Pracy można zaobserwować, że bezrobocie w powiecie krośnieńskim odnotowuje tendencję spadkową, również dzięki temu, że bezrobotni podejmują decyzje o samozatrudnieniu. Grupa bezrobotnych, którą stanowią kobiety odnotowuje większą tendencję spadkową w porównaniu do grupy mężczyzn, która w 2013 roku odnotowuje spadek zaledwie o około 1% w porównaniu do poprzedniego roku. Sytuacja ta może napawać optymizmem. Warto jednak pamiętać, że osoby młode stanowią większość bezrobotnych na krośnieńskim rynku pracy. Osoby, które pomimo długiej edukacji nie mogą znaleźć pracy niejednokrotnie decydują się na emigrację. Za granicą można dość szybko i łatwo zarobić takie kwoty na które w Polsce nie miałoby szans w tak krótkim czasie. Ta korzystna opcja kusi młodych ludzi, którzy mają dość bycia na utrzymaniu rodziców. Na początku emigracja ta ma być tylko tymczasowa, żeby odłożyć trochę na start jednak, gdy po powrocie do Polski wraca się do tej samej sytuacji, którą mieliśmy przed wyjazdem decyzja o powrocie za granicę jest nieunikniona. Powyższa sytuacja jest niekorzystna, gdyż młody i szybko uczący się człowiek jest bardzo pożądanym dla przedsiębiorstw, które cały czas chcą się rozwijać. Zaznaczyć również trzeba, że kolejną niepokojącą sytuacją jest wzrastająca liczba osób bezrobotnych z wykształceniem zawodowym. Spowodowane jest to m.in. szybko rozwijającym się postępowaniem technicznym, pracownicy fizyczni zastąpieni zostają przez coraz to bardziej precyzyjne maszyny. Powiatowy Urząd Pracy stara się zapobiegać poszerzaniu się tego zjawiska organizując liczne kursy i szkolenia w celu doskonalenia zawodowego. Pomaga to bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu nowej pracy. Aktualna sytuacja na rynku pracy przekłada się na znaczne wydłużenie czasu podejmowania decyzji o założeniu rodziny przez osoby młode, rosnące zagrożenie stabilności społecznej, uzależnienie materialne od rodziców, wzrost poziomu przestępczości, popadanie w alkoholizm, używki itp., trudności w dostępie do kapitału finansowego, emigracja w poszukiwaniu pracy, demonstracja niezadowolenia, wycofanie społeczne, konflikty z prawem³⁸. Niezbyt łatwa sytuacja na lokalnym rynku pracy młodzieży jest zjawiskiem obser-

³⁸ Kwartalna informacja o rynku pracy w I kwartale 2014 r., GUS, Warszawa, 2014.05.30.

wowanym niemal w całej Unii Europejskiej³⁹, co uzasadnia konieczność podejmowania działań na rzecz poprawy sytuacji młodych ludzi na poziomie europejskim oraz krajowym.

Bibliografia

1. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. 2004, nr 99, poz. 1001).
2. Czarny B., *Podstawy ekonomii*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011.
3. Janukowicz P., *Bezrobocie rejestrowane a bezrobocie według BAEL*, „Polityka Społeczna” 2010, nr 1/2010.
4. Kryńska E., Kwiatkowski E., *Polityka państwa wobec rynku pracy: Idee ekonomiczne i rzeczywistość*, „Polityka Społeczna” 2010, nr 5-6/2010.
5. Kwiatkowski E., *Podstawy ekonomii*, red. nauk. R. Milewski, Wyd. 3 zm., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
6. Saczuk K., *Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności w Polsce w latach 1995 – 2010. Korekta danych*, Materiały i Studia nr 301, Instytut Ekonomiczny NBP, Warszawa 2014.
7. Serafin-Juszczak B., *NEET – nowa kategoria młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym*, „Acta Universitatis Lodzianensis” 2014, Folia Sociologica nr 49/2014.
8. Szyłko – Skoczny M., *Problemy społeczne w sferze pracy*, W: *Polityka społeczna*, Podręcznik akademicki. Red. G. Firlit – Fesnak, M. Szyłko – Skoczny, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
9. Wap S., *Aktywne polityki rynku pracy – dobry sposób na walkę z bezrobociem?*, Forum Obywatelskiego Rozwoju Analiza FOR nr 3/2013, Warszawa 2013.
10. *Diagnoza Sytuacji społeczno – gospodarczej Województwa Podkarpackiego*, Regionalne Obserwatorium Terytorialne Departament Strategii i Planowania Przestrzennego Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2013.

³⁹ M. Szyłko – Skoczny, *Problemy społeczne w sferze pracy*, W: *Polityka społeczna*, Podręcznik akademicki. Red. G. Firlit – Fesnak, M. Szyłko – Skoczny, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 217-223.

11. Kwartalna informacja o rynku pracy w I kwartale 2014 r., GUS, Warszawa, 2014.05.30.
12. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Rynku Pracy, *Informator 2014 Pomoc dla pracodawców i ich pracowników oferowana przez Urzędy Pracy i/lub finansowana z Funduszu Pracy*, Warszawa 2014.
13. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, *Polska 2010 Raport o rynku pracy oraz zabezpieczeniu społecznym*, Warszawa 2010.
14. *Polityka społeczna wobec przemian demograficznych*, pod red. Andrzej Rączczak, Wiesław Koczur, Uniwersytet Warmińsko – Mazurski w Olsztynie, Katowice 2014.
15. Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie, *Formy wsparcia zatrudnienia oferowane przez Powiatowe Urzędy Pracy*, Krosno 2015.
16. *Raport 2014 Młodzi na rynku pracy pod lupą*, Europejski Program Modernizacji Polskich Firm, EFL, Wrocław 2014.
17. *Stres, bezrobocie, rozwód. Poradnik bibliograficzny*, pod red. Elżbiety Barbary Zybert, Wydawnictwo SBP, Warszawa 1999.
18. Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego, *Vademecum bezrobotnego*, Kraków 2012.

Strony internetowe

1. <http://praca.interia.pl/news-sytuacja-ludzi-mlodych-na-ryнку-pracy-,nId,1501438> [dostęp:06.09.2015].
2. <http://rynekpracy.org/x/661600> [dostęp:06.09.2015].
3. <http://stat.gov.pl> [dostęp:04.09.2015].
4. http://www.pupkrosno.info/bezrobotni_poszukujacy_pracy/formy_aktywizacji_bezrobotnych_poszukujacych_pracy.html [dostęp:05.09.2015].
5. http://www.pupkrosno.info/bezrobotni_poszukujacy_pracy/finansowe_formy_wsparcia_bezrobotny_poszukujacy_pracy.html [dostęp:05.09.2015].
6. http://www.pupkrosno.info/urząd_pracy/Wiecej_szans_na_Ziemi_Krosnienskiej.html [dostęp:16.09.2015].
7. http://www.pupkrosno.info/urząd_pracy/Aktywizacja_osob_mlodych_pozostajacych_bez_pracy_w_powiecie_krosnienskim.html [dostęp:16.09.2015].
8. http://www.pupkrosno.info/urząd_pracy/kuznia_przedsiębiorczosci.html [dostęp:16.09.2015].
9. <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start> [dostęp:24.02.2016].

10. http://www.pupkrosno.info/bezrobotni_poszukujacy_pracy/formy_aktywizacji_bezrobotnych_poszukujacych_pracy.html [dostęp:03.02.2016].
11. http://www.pupkrosno.info/bezrobotni_poszukujacy_pracy/prawa_bezrobotnych.html [dostęp:06.01.2016].
12. http://www.pupkrosno.info/bezrobotni_poszukujacy_pracy/prawa_poszukujacych_pracy.html [dostęp:06.01.2016].
13. <http://rynekpracy.org/wiadomosc/1653876.html> [dostęp:08.01.2016].
14. <http://rynekpracy.org/x/311954> [dostęp:02.02.2016].
15. <http://rynekpracy.org/x/307978> [dostęp:19.12.2015].

THE SITUATION OF YOUNG PEOPLE ON THE LABOR MARKET OF KROSNO IN YEARS 2012 – 2014

Summary: The unemployment is characterized by large proportion of young people among. The general unemployment in Poland. Employ ability of young people, who are coming in professional life, is one of the most serious problem, that social and economic policy can confront this problems, because the lack of ability to realize a life plans beside poor labor market is becoming the main danger of start of youth, also in a local market. The aim of research was a designation of the current situation young people on the labor market in the district of Krosno in years 2012 – 2014.

Key words: unemployed, labor market, youth employment.

Translated by Liliana Mierzwińska